

Transformers. 13 February 2017. URL: <https://www.cnn.com/2017/02/13/elon-musk-humans-merge-machines-cyborg-artificial-intelligence-robots.html>

19. Kondorse J. / Yurydychna encyklopediya u 6 tomah. [Legal encyclopedia in 6 volumes]. Vol. 3. Kyiv, 2001. P. 259. URL: <https://leksika.com.ua/19240107/legal/kondorse> [in Ukrainian].
20. Leitch T. *The Oxford Handbook of Adaptation Studies*. Oxford University Press, 2017. 784 p.
21. More M. *The Philosophy of Transhumanism // The Transhumanist Reader: Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future*. New Jersey, 2013. 480 p.
22. Nemesh O. Virtual`na diyal`nist` osobystosti: struktura ta dynamika psykholoichnogo zmistu. [Virtual personality activity: structure and dynamics of psychological content]. Kyiv, 2017. 391 p. [in Ukrainian].
23. Rusakov S., Shevchenko N. *Remeyk v seredovyschi novyh media*. [Remake in the New Media Environment]. Cultural and artistic practices: world and Ukrainian context : Scientific monograph. Riga, 2023. Pp. 468-484. [in Ukrainian].
24. Sandel M. *The Case against Perfection. Ethics in the Age of Genetic Engineering*. Cambridge, 2009. 176 p.
25. Schwab K. *Fourth Industrial Revolution*. New York, 2017. 192 p.
26. Suler J. *Psychology of the Digital Age: Humans Become Electric*. Cambridge University Press, 2015. 475 p.
27. Taplin J. *The End of Reality: How the Billionaires are Selling a Fantasy Future of the Metaverse, Mars and Crypto*. New York, 2023. 368 p.
28. Toffler A. *The Third Wave*. New York, 1984. 560 p.
29. *Velyka ukrains`ka encyklopediya*. [The Big Ukrainian Encyclopedia]. Kyiv, 2016. Vol. 1. 592 p. [in Ukrainian].

UDC 130.2:111.32:004

A REMAKE IN THE DIGITAL AGE. TRANSFORMATION OF PERSON AND PERSONALITY

Shevchenko Nataliia – Postgraduate student of the Department of Philosophical Anthropology, Philosophy of Culture and Cultural Studies of the Educational and Research Institute of Philosophy and Educational Policy Drahomanov Ukrainian State University

The article explores the concept of remake as a transformative strategy in contemporary art. The collaboration of the artist and artificial intelligence, which is a new tool of generative creativity in the digital age, creates irreversible changes in art and actualizes the issues of intellectual property, authenticity and cultural appropriation. Remake is considered more broadly and reinterpreted as a transformative technology that is included in the creation of a person's digital identity in virtual space. The phenomenon of a digital copy of a person, the use of which in the media environment leads to uncertain consequences, is analyzed.

Key words: remake, transformation, AI, identity, transhumanism, digital copy, virtual space.

Надійшла до редакції 26.11.2024 р.

УДК 77.04:655.418.3](02.084.12)(477) «2010/2020»

САМВИДАВ ЯК ФОРМА ТВОРЧОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ ТА НЕЗАЛЕЖНОЇ ПУБЛІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ФОТОКНИЗІ 2010–2020-Х РОКІВ

Роберт Довганич – аспірант, Львівська національна академія мистецтв, м. Львів
<https://orcid.org/0009-0000-9465-8118>
<https://doi.org/0000-0002-4441-1261>
robert.dovganych@gmail.com

Досліджується феномен фотографічного самвидаву в українському контексті 2010-2020-х років як важливого інструменту творчого висловлювання та незалежної публікації. Проаналізовано концептуальні практики українських фотографів та розкрито особливості самвидаву як методу художнього дослідження, де матеріальність видання стає частиною концептуального задуму. Простежено трансформацію ролі фотографа з «виробника» зображень у мультидисциплінарного автора. Встановлено, що самвидав сприяв формуванню нової візуальної епістемології в українській фотографії, де документальність поєднується з концептуальним мистецтвом. Виявлено, що практика самвидаву створила унікальний простір для художньої експресії, незалежний від інституційних обмежень та комерційних імперативів.

Ключові слова: образотворчий, фотографія, фотопроект, фотокнига, книжкове видання, самвидав, концепція, творчість, художні особливості, мистецтво XXI століття.

Постановка проблеми. Самвидав як явище в українській фотографії потребує комплексного дослідження, оскільки він став важливим інструментом творчого висловлювання та незалежної публікації для українських фотографів, особливо після 2010 р. Феномен фотографічного самвидаву трансформує традиційні підходи до публікації візуальних матеріалів та створює новий простір для художньої експресії, виходячи за межі інституційних обмежень та комерційних імперативів. При цьому недостатньо вивченими залишаються особливості розвитку цього явища в українському контексті, його вплив на формування нової візуальної епістемології та роль у становленні сучасної української фотокниги.

Мета статті – дослідити феномен фотографічного самвидаву в українському контексті через аналіз концептуальних практик митців періоду 2010–2020-х років, визначити його роль у формуванні нової візуальної епістемології та розвитку фотокнижкової культури України. Серед завдань – розкрити особливості самвидаву як методу художнього дослідження, де матеріальність видання стає невід’ємною частиною концептуального задуму, а також проаналізувати трансформацію ролі фотографа з виробника зображень на мультидисциплінарного автора.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення самвидаву як принципової художньої позиції, що забезпечує автономність творчого процесу та незалежність від інституційних обмежень. Це явище суттєво вплинуло на становлення та розвиток сучасної української фотокниги, формуючи нові стандарти візуальної комунікації та художньої практики. Комплексне вивчення цього феномену дозволить краще зрозуміти трансформації у сучасному українському мистецтві та його роль у глобальному культурному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує активний розвиток фотографічного самвидаву в Україні, що підтверджується значною кількістю авторських видань. Теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці С. Ірвіна та Дж. Додда [12], які розглядають філософські аспекти сучасного мистецтва та його теоретичні засади. Емпіричну базу дослідження формують самвидави українських фотографів: серія проєктів Тараса Бичка («Сихів» [1], «ISO» [3]), роботи Марини Бродовської («My Dear Vira» [4], «Who will you become when you grow up?» [5]), видання Сергія Мельниченка («Fashion Magazine» [7], «Loneliness online» [8]), а також праці інших визначних авторів – Євгенія Павлова («Home Life Book» [9]), Гери Артемової («Botanic Garden» [10]), Юлії Полуніної-Бут («Барикада» [11]), Ігоря Манка [6], Саші Курмаза («Рай/Paradise», «Oh Yeah, Yea, Yea!» [13]) та Максима Дондюка («Культура Конфронтації» [15]). Ці роботи демонструють різноманітність підходів до самвидаву в українській фотографії та формують основу для аналізу цього феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження. Самвидав, як форма творчого висловлювання та незалежної публікації, постає унікальним інструментом авторської артикуляції, де митець отримує повну автономію над процесом створення та реалізації візуального нарративу. На відміну від традиційних видавничих форматів, така практика дозволяє вийти за межі інституційних обмежень та комерційних імперативів, відкриваючи простір для радикальних експериментів з формою та змістом. Це трансформує роль фотографа з виробника зображень на мультидисциплінарного автора, який діє на перетині різних медіа та концептуальних стратегій [12].

У контексті сучасного мистецтва самвидав набуває особливої епістемологічної ваги як метод художнього дослідження, де матеріальність видання стає невід’ємною частиною концептуального задуму. Такий підхід уможливує створення складних семіотичних конструкцій, де візуальне, тактильне та теоретичне утворюють цілісну систему значень [12].

Феномен фотографічного самвидаву в українському контексті розкривається через концептуальні практики митців, які формують нову візуальну епістемологію через форму фотокниги. Ця мистецька артикуляція має особливе значення у сфері медіа-арту, де художники експериментують із нарративними структурами та візуальною семіотикою, створюючи значущі артефакти на межі документалістики та артбуку. Крізь індивідуальне бачення та виважені дизайнерські рішення вони досліджують можливості фотографічного медіуму, вибудовуючи композиційні структури та інтермедіальні зв’язки між текстом та зображенням. Особливої ваги набуває синтез класичних форм репрезентації з технічними інноваціями, що збагачує палітру виразних засобів. Автори переосмислюють усталені практики форматування та візуальні коди, розширюючи межі художньої комунікації у просторі культурного виробництва.

У контексті розвитку незалежного видавництва та фотокнижкової культури України з 2014 року спостерігається інтенсивна артистична практика самвидаву. Початок періоду маркований серією концептуальних видань мистецького об’єднання «Жужалка»: «Двигло» (2014 р.), «Ритмика» (2014 р.), «Ржавчино» (2014 р.), «Шок!фото» (2014 р.), що досліджують візуальну естетику урбаністичного простору. Паралельно розвивається авторська фотокнига: «Quiet days» Юрія Салабая (2014 р.) [14], документальний проєкт «Барикада» Юлії Полуніної-Бут (2014 р.) [11], «Home Life Book» Євгенія Павлова (2013 р.) [9] з його характерною постмодерністською деконструкцією, «Loneliness online» Сергія Мельниченка (2014 р.) [8] як рефлексія на цифрову епоху, топографічне дослідження «100 Views of Mount Kara-Dag» [6] Ігоря Манка (2014 р.) та «Botanic Garden» Гери Артемової (2014 р.) [10].

Подальша еволюція медіуму демонструє розширення тематичного спектру: від інституційної критики в «National Photographer’s Paradise. Zoo» Костянтина Стрельця (2015 р.) та «Street Teography» Кості Смолянинова (2015 р.) до соціального нарративу в «Message» Світлани Левченко (2017 р.) та «Sky Signs, 2007-2009» Ігоря Манка (2017 р.) [6]. Концептуальні роботи Саші Курмаза — «Рай/Paradise» (2018 р.) та «Oh Yeah, Yea, Yea, Yea!» (2018 р.) [13] передують соціально-політичному документу в «Fragments

of war / Осколки Війни» Дмитра Купріяна (2019 р.) та «Культура Конфронтації / Culture of Confrontation» Максима Дондюка (2019 р.) [15]. 2020 рік характеризується мультидисциплінарним підходом: «Прекрасное в данном» Алекса Рудовського (2020 р.) переосмислює побутову фотографію, «Вільшане осявання» Олі Єремєєвої (2020 р.) та «Spring Collection» колективу GORSAD (2020 р.) експериментують із візуальною мовою, «My Dear Vira» (2020 р.) [4] та «Who will you become when you grow up?» (2021 р.) [5] Марини Бродовської, «Обличчя Майдану (Maidan Faces)» (2020 р.) та «Anamnesis» (2020 р.) Михайла Палінчака досліджують межі документального жанру, а «ISO» (2020 р.) [3] і «Сихів» (2020 р.) [1] Тараса Бичка разом із «Fashion Magazine» Сергія Мельниченка (2020 р.) [7] деконструюють усталені фотографічні практики. Самвидав в Україні демонструє широкий спектр підходів до самостійної публікації – від концептуальних зінів до експериментальних фотокниг. Показовим прикладом є творчість С. Мельниченка. Його перший зін «Loneliness Online» (2013-2014 pp.) виник як спроба фізичної реалізації фотографічного проекту та промоційний матеріал. У співпраці з дизайнером Євгенієм Степанцем створено лімітоване видання накладом 50 примірників, яке демонструвалось на різних виставках та поширювалось через мистецькі простори.

Проект «Fashion Magazine» (2013 р.) спочатку існував у цифровому форматі і лише у 2020 році був трансформований у фізичний об'єкт-книгу. Особливістю цього видання є те, що весь дизайн, включаючи типографіку та візуальні елементи, створений самим автором – від руки на аркушах А 4, які потім сканувались та компонувались із фотографіями. Це робить видання «Fashion Magazine» (2020 р.) [7] найбільш «авторським» виданням Мельниченка, де він виступив не лише як фотограф, але й дизайнер та видавець.

В обох проектах С. Мельниченко керується передусім візуальною інтуїцією та експериментальним підходом. За його власними словами, концептуальне осмислення часто приходить уже в процесі роботи, а не як початкова точка створення проектів. Ці ранні самвидави заклали основу для подальшої співпраці фотографа з професійними видавництвами, такими як Rodovid Press, Éditions Bessard та ін.

Самвидав для С. Мельниченка став не лише способом матеріалізації проектів, але й важливим етапом розвитку його видавничої практики. Досвід створення зінів та експериментальних видань допоміг сформуванню розуміння книги як самостійного художнього об'єкта, що згодом вплинуло на його підхід до створення більш масштабних видавничих проектів.

У контексті українського самвидаву важливо згадати про проекти Тараса Бичка «ISO» та «Сихів» (2020 р.) [1]. Його підхід до створення авторських видань відображає глибоке розуміння специфіки різних форматів публікації та їх концептуального потенціалу.

Проект «Сихів» (2020 р.) [1], реалізований як артбук малим накладом, демонструє концептуальне використання формату видання для розкриття особистої історії. Вибір форми артбуку дозволяє автору експериментувати з матеріальністю видання, включаючи додаткові елементи – оригінальні негативи та газету, що створюють багаторівневий досвід взаємодії з роботою. Важливим концептуальним рішенням стало свідоме обмеження дистрибуції видання територією України, що підкреслює локальний контекст роботи та протистоїть поверхневому екзотизуючому погляду на українську культуру.

«ISO» (2020) [3], створений як реакція на пандемію COVID-19, демонструє інший підхід до самвидаву. На відміну від ґрунтового дослідження в «Сихові», цей проект є швидкою емоційною відповіддю на актуальні події, реалізованою протягом декількох днів. Формат видання відповідає швидкості створення матеріалу, зберігаючи при цьому концептуальну цілісність. Особливістю «ISO» є використання QR-кодів, що пов'язують друковане видання з відеоматеріалами, створюючи мультимедійний наратив.

У своєму підході до самвидаву Т. Бичко чітко розмежовує формати артбуку та фотокниги. За його визначенням, фотокнига розуміється як видання з великим накладом, реалізоване у співпраці з видавництвом, що характеризується високою якістю офсетного друку. Натомість артбук, як у випадку «Сихова», дозволяє більшу свободу у виборі матеріалів та форм презентації, може включати цифровий друк та різноманітні художні втручання.

Обидва проекти демонструють важливість матеріальності видань та їх тактильних якостей. У «Сихові» це проявляється через включення фізичних артефактів та специфіку друку, що підкреслює документальний характер роботи. В «ISO» (2020 р.) [3] матеріальність трансформується через взаємодію з цифровим простором, створюючи новий тип художнього досвіду.

Практика самвидаву в цих роботах Т. Бичка показує важливість цього формату для розвитку сучасної української фотографії. Самвидав постає не лише як спосіб незалежної публікації, але і повноцінна художня форма, що дозволяє експериментувати з форматами презентації та створювати унікальний досвід взаємодії з фотографічним матеріалом. Обмежені наклади та ручна робота над виданнями підкреслюють їх колекційну цінність та сприяють формуванню особливих відносин між автором та глядачем.

Проекти «ISO» (2020 р.) [3] та «Сихів» (2020 р.) [1] демонструють органічне поєднання локального контексту з універсальними художніми підходами. Вони стають важливими документами часу, що

фіксують не лише візуальні образи, але й специфіку їх матеріального втілення в конкретний історичний період 2020 року, позначений як особистими спогадами автора, так і глобальною пандемією.

У проєкті «My Dear Vira» (2020 р.) [4] М. Бродовська досліджує трансформацію міжособистісних стосунків крізь призму фотографічного архіву. Її художня практика розкриває особливу форму емоційних зв'язків – дружбу, де людина стає «родичем за вибором». Первісним задумом проєкту є документування історії української жінки, яка стала військовою в США, – еволюціонував у більш складне та інтимне дослідження динаміки близьких стосунків. Через усвідомлення неавтентичності постановочної фотографії, мисткиня звернулася до спільного архіву повсякденності, виявивши в ньому справжню історію їхніх взаємин.

Авторка використовує стратегії колажування та реактивації архівних матеріалів, створюючи діалогічний простір між спільним минулим та розділним теперішнім. Колаж стає для неї методом роботи з візуальною пам'яттю, дозволяючи через гру та експеримент виявляти приховані наративи архівних матеріалів. Працюючи з особистим архівом п'яти років спільного життя в гуртожитку, фотографка вибудовує часову структуру через три періоди: життя разом, життя окремо та спостереження через соціальні мережі.

Вибір самвидаву як форми публікації зумовлений не лише економічними чинниками, але й концептуальною відповідністю формату до змісту роботи. Мисткиня самостійно керувала всіма етапами створення книги – від макетування до друку, що дозволило зберегти автентичність висловлювання та експериментальний характер проєкту. Візуальна мова книги формується через її матеріальне втілення – яскрава фуксієва обкладинка з власноруч наклеєними стікерами апелює до естетики дівчачих щоденників, створюючи додатковий емоційний вимір роботи.

Проєкт, спочатку задуманий як особистий артефакт пам'яті, несподівано знайшов відгук у широкої аудиторії. Інституційне визнання книги на міжнародних конкурсах, зокрема включення до шорт-листа Kassel Dummy Award, підтверджує універсальність цього досвіду попри його глибоко особистий характер. Через іронію та гру з візуальними матеріалами авторка створює інтимний простір пам'яті, де особисте набуває загальнолюдського звучання.

Самвидав стає для художниці не лише вимушеним рішенням через брак інституційної підтримки в українському контексті, але й свідомою художньою позицією, що дозволяє зберегти повний творчий контроль над проєктом. Наклад у 50 примірників, хоч і обмежений, демонструє потенціал такого підходу для артикуляції особистих історій у сучасному мистецькому контексті. Її робота стає важливим прикладом того як технічна досконалість може поєднуватися з емоційною щирістю та концептуальною глибиною навіть за умов обмежених ресурсів та відсутності інституційної підтримки.

Ці автори формують нову парадигму української фотокниги, де концептуальна складність поєднується з критичним осмисленням соціальних феноменів. Їхні роботи демонструють перехід від документальної естетики до постдокументальних практик, де фотографія стає інструментом теоретичного дослідження та соціального коментаря. Такий підхід розширює епістемологічні можливості фотографічного медіуму, створюючи нові моделі візуального мислення та репрезентації.

Практика самвидаву в контексті цих авторів постає як простір критичної рефлексії, де форма фотокниги трансформується в платформу для теоретичного дослідження та концептуального висловлювання. Це формує особливу екологію візуального мислення, де документальність переплітається з концептуальним мистецтвом, створюючи нові модальності фотографічного дискурсу. Самвидав у цьому контексті виступає не просто як альтернативна форма публікації, а як принципова художня позиція, що дозволяє зберегти автономність творчого процесу та незалежність від інституційних обмежень.

Важливо відзначити, що самвидав у сфері фотокниги створює особливу форму авторської автентичності, де кожен етап виробництва – від концепції до фізичного втілення перебуває під безпосереднім контролем митця. Це дозволяє досягти максимальної відповідності між задумом та його реалізацією, що особливо важливо при роботі зі складними концептуальними проєктами. Сам процес створення самвидаву стає частиною художнього висловлювання, де матеріальність книги, її тактильні якості та способи взаємодії з читачем ретельно продумані та концептуально обґрунтовані.

Самвидав також функціонує як форма опору комерціалізації мистецтва, створюючи альтернативні канали дистрибуції та формуючи особливі спільноти навколо фотокниги. Це дозволяє розвивати більш інтимні та безпосередні форми комунікації з аудиторією, де книга стає не лише продуктом, а медіумом для створення культурних зв'язків та обміну ідеями.

У контексті сучасної української фотографії, самвидав відіграє роль експериментальної лабораторії, де випробовуються нові форми візуальної мови та видавничих практик. Авторки, працюючи в форматі самвидаву, мають можливість вільно експериментувати з форматами, матеріалами та способами подачі візуального матеріалу, що часто було б неможливим у рамках традиційного видавництва.

Така практика самвидаву формує особливу екосистему незалежного видавництва, де акцент

робиться не на комерційному успіху, а на художній цілісності та концептуальній глибині проєктів. Це створює унікальний простір для розвитку авторської фотокниги, де експериментальність та ризик стають невід'ємними елементами творчого процесу.

Висновок. Дослідження феномену фотографічного самвидаву в українському контексті 2010–2020-х років засвідчило його трансформацію з альтернативної форми публікації у повноцінний художній метод та потужну платформу для творчого експерименту. Самвидав став простором, де матеріальність видання та процес його створення є невід'ємною частиною концептуального задуму, а фотограф набуває статусу мультидисциплінарного автора. Різноманітність підходів – від соціально-політичних документальних проєктів до експериментальних художніх досліджень – демонструє формування зрілої екосистеми незалежного видавництва в Україні. Практика самвидаву сприяла формуванню нової візуальної епістемології, де документальність поєднується з концептуальним мистецтвом, створюючи складні семіотичні конструкції та нові модальності фотографічного дискурсу. Обмежені тиражі та особлива увага до матеріального втілення видань не лише підкреслюють їх колекційну цінність, але й формують унікальний досвід взаємодії з фотографічним матеріалом, що є важливим для розвитку сучасної української фотографії.

Список використаної літератури

1. Бичко Т. Сихів. Україна : Самвидав, 2020. 128 с.
2. Бичко Т. 2. Rooms. Україна : IST Publishing, 2021. 82 с.
3. Бичко Т. ISO. Україна : Самвидав, 2020. 128 с.
4. Бродовська М. My Dear Vira. Україна : Самвидав, 2020. 110 с.
5. Бродовська М. Who will you become when you grow up?. Україна : Самвидав, 2021. 100 с.
6. Ігор Манко. *ksp.ui.org.ua*. URL: <https://ksp.ui.org.ua/uk/artists/igor-manko/> (дата звернення: 01.12.2024).
7. Мельниченко С. Fashion Magazine. Україна : Самвидав, 2020. 26 с.
8. Мельниченко С. Loneliness online. Україна : Самвидав, 2014. 32 с.
9. Павлов Є. Home Life Book. Україна : Графпром, 2013. 88 с.
10. Artemova Gera «Botanic garden». *Gera Artemova Photography*. URL: <https://www.artgera.com/artemova-gera-botanic-garden> (дата звернення: 01.12.2024).
11. Fragment of «Barricade» project – Julia Po. *MOKSOP*. URL: <https://moksop.org/en/art/artworks/yuliia-polunina-fragment-of-barricade-project-poly-01-2014-5/> (дата звернення: 01.12.2024).
12. IRVIN S., DODD J. In Advance of the Broken Theory: Philosophy and Contemporary Art. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 2017. Т. 75, № 4. С. 375–386. URL: <https://doi.org/10.1111/jaac.12412> (дата звернення: 01.12.2024).
13. Publication – Sasha Kurmaz. *Sasha Kurmaz*. URL: <https://sashakurmaz.com/Publication> (дата звернення: 01.12.2024).
14. Quiet Days | PhotoIreland Collection. *The PhotoIreland Collection | PhotoIreland Collection*. URL: <https://collection.photoireland.org/photobooks/quiet-days/> (дата звернення: 01.12.2024).
15. Ukraine: Culture of the Confrontation – Photographs by Maxim Dondyuk | *LensCulture*. *LensCulture*. URL: <https://www.lensculture.com/articles/maxim-dondyuk-ukraine-culture-of-the-confrontation> (дата звернення: 01.12.2024).

References

1. Bychko T. Sykhiv. Ukraine : Self-published, 2020. 128 s.
2. Bychko T. 2 Rooms. Ukraine : Self-published, 2021. 82 s.
3. Bychko T. ISO. Ukraine : Self-published, 2020. 128 s.
4. Brodovska M. My Dear Vira. Ukraine : Self-published, 2020. 110 s.
5. Brodovska M. Who will you become when you grow up?. Ukraine : Self-published, 2021. 100 p.
6. Ihor Manko. *ksp.ui.org.ua*. URL: <https://ksp.ui.org.ua/uk/artists/igor-manko/> (date of access: 01.12.2024) [in Ukrainian].
7. Melnychenko S. Fashion Magazine. Ukraine : Self-published, 2020. 26 s.
8. Melnychenko S. Loneliness online. Ukraine : Self-published, 2014. 32 s.
9. Artemova Gera «Botanic garden». *Gera Artemova Photography*. URL: <https://www.artgera.com/artemova-gera-botanic-garden> (date of access: 01.12.2024) [in English].
10. Fragment of «Barricade» project – Julia Po. *MOKSOP*. URL: <https://moksop.org/en/art/artworks/yuliia-polunina-fragment-of-barricade-project-poly-01-2014-5/> (date of access: 01.12.2024) [in English].
11. IRVIN S., DODD J. In Advance of the Broken Theory: Philosophy and Contemporary Art. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 2017. Т. 75, № 4. С. 375–386. URL: <https://doi.org/10.1111/jaac.12412> (date of access: 01.12.2024) [in English].
12. Pavlov Ye. Home Life Book. Ukraine : Self-published, 2013. 88 s.
13. Publication – Sasha Kurmaz. *Sasha Kurmaz*. URL: <https://sashakurmaz.com/Publication> (date of access: 01.12.2024)
14. Quiet Days | PhotoIreland Collection. *The PhotoIreland Collection | PhotoIreland Collection*. URL: <https://collection.photoireland.org/photobooks/quiet-days/> (date of access: 01.12.2024) [in English].
15. Ukraine: Culture of the Confrontation – Photographs by Maxim Dondyuk | *LensCulture*. *LensCulture*. URL: <https://www.lensculture.com/articles/maxim-dondyuk-ukraine-culture-of-the-confrontation>

SELF-PUBLISHING AS A FORM OF CREATIVE EXPRESSION AND INDEPENDENT PUBLICATION IN UKRAINIAN PHOTOGRAPHY IN THE 2010-2020 S

Robert Dovyganych – PhD student Lviv National Academy of Arts, Lviv

The article explores the phenomenon of photographic self-publishing in the Ukrainian context of the 2010 and 2020 s as an important tool of creative expression and independent publication. The author analyzes the conceptual practices of Ukrainian photographers and reveals the peculiarities of self-publishing as a method of artistic research, where the materiality of the publication becomes part of the conceptual idea. It traces the transformation of the photographer's role from image producer to multidisciplinary author. It is argued that samizdat contributed to the formation of a new visual epistemology in Ukrainian photography, combining documentary and conceptual art. It was found that the practice of samizdat created a unique space for artistic expression, independent of institutional restrictions and commercial imperatives.

Key words: fine art, photography, photo project, photo book, book edition, self-publishing, concept, creativity, artistic features, art of the 21 st century.

UDC 77.04:655.418.3](02.084.12) (477) «2010/2020»

SELF-PUBLISHING AS A FORM OF CREATIVE EXPRESSION AND INDEPENDENT PUBLICATION IN UKRAINIAN PHOTOGRAPHY IN THE 2010S-2020 S

Robert Dovganych – PhD student Lviv National Academy of Arts, Lviv

Problem Statement and Relevance of the Study. The study addresses the phenomenon of photographic self-publishing in the Ukrainian context during the 2010 s-2020 s as a significant tool for creative expression and independent publication. The research is relevant due to the need for theoretical understanding of self-publishing as a fundamental artistic position that ensures creative process autonomy and independence from institutional constraints. This phenomenon has significantly influenced the formation and development of contemporary Ukrainian photobooks, establishing new standards for visual communication and artistic practice. A comprehensive study of this phenomenon provides deeper understanding of transformations in contemporary Ukrainian art and its role in the global cultural context.

Research Methodology. The research methodology combines theoretical and empirical approaches to examine self-publishing as a method of artistic investigation. The study draws on philosophical works about contemporary art theory while analyzing the practical manifestations of self-publishing in Ukrainian photography. The empirical research is based on a comprehensive examination of self-published works by contemporary Ukrainian photographers, focusing on their conceptual practices, creative approaches, and the material aspects of their publications. The methodology emphasizes the analysis of both the physical characteristics of self-published works and their conceptual foundations.

Results. The study reveals that photographic self-publishing in Ukraine has evolved from an alternative publication form into a full-fledged artistic method and platform for creative experimentation. The research demonstrates how self-publishing has become a space where the materiality of publication is an integral part of the conceptual design. The findings indicate a significant transformation in the role of photographers, who have evolved from image producers to multidisciplinary authors. Furthermore, the practice has formed a new visual epistemology that successfully combines documentary approaches with conceptual art. The research also highlights how limited editions and careful attention to material implementation enhance both the collectible value of works and create unique interactions with photographic material.

Novelty. The research introduces novel perspectives on the transformation of contemporary Ukrainian photography and publishing practices. It presents an original analysis of how self-publishing has evolved from an alternative publication method to a conceptual artistic practice. The study offers new insights into the formation of a unique artistic expression space that operates independently of institutional constraints. Additionally, it provides an innovative framework for understanding the development of visual epistemology in Ukrainian photography, contributing to the broader discourse on contemporary art practices.

The Practical Significance. The research has substantial practical implications for understanding the development of contemporary Ukrainian photobooks culture and the evolution of independent publishing practices. It provides valuable insights for artists, curators, and researchers working in the field of contemporary photography and publishing. The findings contribute to the theoretical framework for studying contemporary visual art practices and support the development of experimental approaches in photographic publication. The research also helps establish new standards for visual communication in artistic practice and offers guidance for future developments in the field of independent publishing.

Key words: fine art, photography, photo project, photo book, book edition, self-publishing, concept, creativity, artistic features, art of the 21 st century.

Надійшла до редакції 19.11.2024 р.

УДК 061.2(47+57):77.026.42:929

РЕЦЕПЦІЯ САТИРІВСЬКОЇ ГРИ (ДРАМИ) В ХУДОЖНІЙ ТВОРЧОСТІ БОРИСА МИХАЙЛОВА

Наталя Чех – магістр філософії, Голова правління

ГО «Інститут промоції заходів культури», Одеса, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-8410-345>

DOI: <https://doi.org/>

Natalia.Cheh@gmail.com

Метою дослідження є обґрунтування впливу давньогрецької Сатирівської гри (драми) на формування системи художніх образів в доробку українського митця Бориса Андрійовича Михайлова (нар. 25.08.1938, м. Харків)